

ORTADOğU GÜNDEMİ

11-17 Ekim 2021

2021

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, pazartesi günü yapılan kabine toplantısının ardından Türkiye'nin Suriye'de YPG tehdidini ortadan kaldırmak için gerekli adımları atacağına dair söz verdi. Erdoğan, Türkiye'ye yönelik saldırıların kaynağı niteliğinde olan Suriye'deki bazı bölgelere yönelik saldırılara karşı sabrının kalmadığını belirtti. Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyindeki tehditleri ya oradaki güçlerle birlikte ya da ülkenin kendi imkânlarıyla ortadan kaldırmakta kararlı tutum sergileyeceği belirtildi.¹

ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken, ABD'nin, Suriye'de siyasi bir çözüme yönelik ilerleme kaydedilene kadar Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad ile ilişkileri normalleştirme çabalarından kaçınacağını söyledi.²

Avrupa Birliği İçişleri Komiseri Ylva Johansson ve Türkiye İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, Suriye ve Afganistan'daki son gelişmeleri görüşmek üzere 12 Ekim'de bir araya geldi. Johansson, birlikte çalışarak çözülebilecek zorluklardan bahsedildiğini açıkladı. Soylu, ayrıca AB Türkiye Delegasyonu başkanı Nikolaus Meyer-Landrut ile bir araya geldi. Görüşmenin terör ve güvenlik, göç yönetimi, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı, kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele konularında yapıcı ve faydalı geçtiğine değinen Soylu, delegeye küresel ve bölgesel meselelere karşı dürüst yaklaşımından dolayı heyete teşekkür etti.³

Esad rejimini temsil eden heyetin ilk 5 turda uzlaşmaz tavrı nedeniyle yazım aşamasına geçilemeyen Suriye Anayasa Komitesi görüşmelerinin 6. turu BM Suriye Özel Temsilcisi Geir Pedersen himayesinde 18 Ekim Pazartesi günü yeniden başlayacak. Esad rejimi, sivil toplum kuruluşları ve Suriye muhalefeti temsilcilerinin her birinden on beşer kişiden oluşan anayasanın "Küçük Grup" üyeleri, 8,5 ay aranın ardından Cenevre'de yeniden bir araya gelecek.⁴

• Suriye Rejimi

İran Dışişleri Bakanı Hüseyin Amirabdollahian, 9 Ekim Cumartesi tarihinde Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad ile görüştü. Görüşmede ekonomik ve siyasi ilişkilerle Suriye, Afganistan, Yemen ve Irak'taki son gelişmeler ele alındı. Amirabdollahian, ABD yaptırımlarına bakılmaksızın sürdürülebilir bir ekonomik kalkınma planı uygulanmasının hedeflendiğini söyledi.⁵

1 <https://www.reuters.com/world/middle-east/erdogan-says-latest-kurdish-ypg-attack-turkish-police-is-final-straw-2021-10-11/>

2 <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/13/us-blinken-normalising-ties-syria-al-assad>

3 <https://www.hurriyetdailynews.com/eu-commissioner-turkish-interior-minister-discuss-syria-168592>

4 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriye-anayasa-komitesi-5-turdaki-hayal-kirikliginin-ardindan-yarin-tekrar-toplanacak/2394510>

5 <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/9/irans-foreign-minister-holds-talks-with-syrias-bashar-al-assad>

Beşar Esad'ın başkent Şam'da Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Suriye Özel Temsilcisi Aleksandr Lavrentyev ve Dışişleri Bakan Yardımcısı Sergey Vershinin'i kabul ettiği bildirildi. Görüşmede Rusya ve Suriye arasında terörle mücadele, ekonomik ve ticari düzeylerde iş birliğine odaklanıldı, ayrıca Suriye'de, bölgede ve dünyadaki son gelişmelere değinildi.⁶

Esad rejimi, İsrail'in, Suriye'nin Humus iline bağlı Palmira (Tadmur) bölgesindeki askerî noktalara hava saldırısı gerçekleştirdiğini öne sürdü. İsrail'in saldırıyı Irak-Ürdün-Suriye üçgenindeki Tenf bölgesi yönünden gerçekleştirdiği öne sürülen haberde, «Palmira'daki iletişim kulesi ile çevresindeki bölgelerin hedef alındığı hava saldırısında maddi hasar oluştu» ifadesine yer verildi. Haberde, saldırıda 1 rejim askerinin öldüğü, 3'ünün de yaralandığı iddia edildi.⁷

• Fırat'ın Doğusu

Ankara'da cuma namazı çıkışında gazetecilerin sorularını yanıtlayan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, YPG/PYD ile ilgili önemli açıklamalarda bulundu. Suriye'nin kuzeyinde PKK, YPG ve PYD terör örgütlerinin cirit attığını söyleyen Erdoğan, sözlerine şu şekilde devam etti: "Bunlara karşı mücadelemiz bundan sonraki süreçte de devam edecektir. Terör örgütlerine, ABD'nin oradaki malum güçlerine karşı gerekli mücadeleyi vereceğiz. Bu konuda kararlıyız."⁸

Suriye Millî Ordusu (SMO) bileşenlerinden Suriye Kurtuluş Cephesi (SKC), terör örgütlerine yönelik askerî operasyonları yeniden başlatmaya hazır olduklarını açıkladı. SKC'nin sosyal medya hesaplarından yapılan açıklamada, "Operasyonları yeniden başlatmaya askerî açıdan tam hazır olduğumuzu beyan ederiz. Bölgelerimizi başta PKK, PYD ve IŞİD olmak üzere bütün terör örgütlerinden temizleme konusunda kararlıyız" ifadelerine yer verildi.⁹

• Güney Suriye

Dera'nın doğusundaki El-Cizah kasabasında yaşayan düzinelerce kişinin, isimlerinin güvenlik komitesi tarafından kasaba ileri gelenleri aracılığıyla sağlanan listelere girmesine rağmen kişisel silahlarını teslim etmeyi reddettikleri bildirildi. Listedeki isimlerin çoğunun Rus destekli 5. Kolordu'ya bağlı olduğu bilinmektedir. Öte yandan, aşiret ileri gelenleri, aranan şüphelileri silahlarını teslim etmeye ve kasabayı gereksiz çatışmalardan kurtarmaya ikna etmek için bir toplantı düzenledi.¹⁰

6 <http://www.sana.sy/en/?p=251616>

7 <https://www.france24.com/en/middle-east/20211014-israeli-air-strike-in-syria-s-homs-province-kills-four-says-monitor>

8 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/71805-Erdogan:-Suriye'de-ABD-destekli-guclere-karsi-mucadelemiz-surecek>

9 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriye-milli-ordusu-terror-orgutlerine-yonelik-operasyonlari-yeniden-baslatmaya-haziriz/2394410>

10 <https://www.syriaahr.com/en/225553/>

Dera'nın doğu kırsalındaki Sayda kasabasında kimliği belirsiz kişilerce iki kişiye ateş açıldı. Saldırıda ölen kişinin uzlaşma anlaşması sonrasında Rus destekli 5. Kolordu'ya katılan eski bir muhalif savaşçı olduğu tespit edildi. Suriye İnsan Hakları Gözlemevi'nin (SOHR) yayımladığı bilgilere göre, Haziran 2019'da Dera'da başlayan güvenlik kaosunda 1199'dan fazla saldırı ve suikast girişimi belgelendi. Bu saldırı ve suikastlar sonucunda 258'i sivil, 389'u rejim askeri veya sadık milis/güvenlik güçleri olmak üzere toplamda 858 kişi hayatını kaybetti.¹¹

• İdlib ve Harekât Bölgeleri

Hatay Valiliğinden 11 Ekim 2021'de yapılan yazılı açıklamada, saat 12.45 sıralarında Afrin ilçe merkezinde terör saldırısı gerçekleştiği belirtildi. Açıklamada, "YPG/PKK terör örgütüncü Afrin merkezde bir araçta meydana gelen patlamada ilk belirlemelere göre 3 sivilin hayatını kaybettiği, 10 sivilin ise yaralandığı ve yaralıların çevre hastanelerde tedavi altına alındığı belirlenmiştir. Valiliğimiz koordinasyonunda danışmanlık hizmeti veren yerel kolluk birimlerince adli makamlarla gerekli koordinasyon sağlanarak olaya ilişkin tahkikata başlanmıştır" ifadeleri kullanıldı.

Tel Rıfat'ta yuvalanan YPG'li teröristler 17 Ekim 2021'de Azez'in güneyindeki Kefer Kaşır bölgesindeki cephe hattına gece saatlerinde sızma girişimi gerçekleştirdi. Bunun üzerine harekete geçen SMO birliklerinin ağır silahlarla karşılık vermesi sonucu sızma girişimi püs-kürtüldü. Yerel güvenlik kaynaklarından edinilen bilgiye göre, çok sayıda kayıp veren teröristler çekilmek zorunda kaldı.¹²

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak'ta 10 Ekim tarihinde yapılan erken genel seçimlerinde 70'ten fazla sandalye kazandığı duyurulan ve "Irak Parlamentosunun birinci partisi" unvanını alan Sadr Grubu, hükümet kurma çalışmaları bağlamında parlamentoda ittifak görüşmeleri için komite oluşturmuştur. Bu komitenin, parlamentoda ittifakı oluşturmak için tüm yetkilere sahip olduğunu açıklayan Sadr Hareketi lideri Mukteda Sadr, "Komite, üzerine soru işareti koyduğumuz taraflarla görüşmekten kaçınsın" ifadesini kullanmıştır.¹³ Seçim günü zafer konuşması yapan Sadr, seçim gününü, mazlumların zalimlere galip geldiği gün olarak tanımlayarak "yabancı devletlerin müdahalesinden bağımsız milliyetçi bir hükümet kurma" sözünü vermiştir.¹⁴

11 <https://www.syriahr.com/en/225438/>

12 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tel-rifatta-yuvalanan-ypg-pkknin-smo-hatlarina-sizma-girisimi-engellendi/2394426>

13 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/141020211>

14 <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-58881596>

Seçimlere katılım oranının yüzde 41 olduğu Irak'ta¹⁵ özellikle İran destekli Şii siyasi oluşumların oy kaybettiği gözlemlenmiştir.¹⁶ İran Devrim Muhafızları Ordusu Kudüs Gücü Komutanı İsmail Kaani'nin sonuçların açıklandığı esnada Irak'ta olduğu iddia edilirken eski Irak Başbakanı İyad Allavi, seçim sonuçlarının açıklanmasıyla Şii milisler arasında anlaşmazlıkların derinleşeceğini ve çatışmaların başlayabileceğini belirtmiştir. Ayrıca Kaani'nin Bağdat ziyaretine değinen Allavi, ziyaretin, seçim sonuçlarına hiçbir etkisinin olmayacağını belirtmiştir.¹⁷ Fetih İttifakı da dâhil olmak üzere birçok partinin 12 Ekim'de yaptığı ortak açıklamada, sonuçlara itiraz edileceği ve reddedileceği vurgusu yapılmıştır.¹⁸

Nuri el-Maliki liderliğindeki Kanun Devleti Koalisyonu yeni bir koalisyonun ortaya çıkacağını duyurmuştur. Yeni koalisyonun el-Fetih İttifakı, Kanun Devleti Koalisyonu ve aynı çizgideki diğer bloklardan 85 milletvekiliyle oluşturulacağı fakat bu durumun müzakere aşamasında olduğu belirtilmiştir.¹⁹

IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, Birleşmiş Milletler Irak Yardım Misyonu (UNAMI) Temsilcisi Jeanine Hennis-Plasschaert ile bir araya gelmiştir. Irak'taki son gelişmelerin ve Irak Parlamentosu seçimlerinin konuşulduğu görüşmede, BM gözlemcilerinin seçimlerdeki rolüne dikkat çekilmiştir. Görüşmede seçimlerin ardından kurulacak Irak hükûmetinin ayırım yapmaksızın kapsayıcı olması temennisi dile getirilirken, kurulacak hükûmetin tüm Iraklılara hizmet etmesi gerektiği kaydedilmiştir.²⁰ Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi ile de görüşen Hennis-Plasschaert, Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komiserliği (IBYSK) verilen desteği yineleyen, Kazimi uluslararası gözlemcilerin seçimlerde oynadığı önemli rol için Hennis-Plasschaert'e teşekkür etmiştir.²¹ Avrupa Birliği'nin (AB) Seçim Gözlem Misyonu Başkanı Viola Von Cramon-Taubadel da Irak'ta gerçekleşen erken genel seçimlerin, siyasi partilerin sonuçlara ilişkin yorumlarına ve katılımın düşük olmasına rağmen sürecin teknik olarak olumlu geçtiğini belirtmiştir.²²

Irak Bakanlar Kurulu Genel Sekreterliği, 10 Ekim'de yapılan erken seçim sonuçlarına göre 97 kadının milletvekili seçildiğini bildirmiştir. Bu artışın belirlenen kadın kotasından 14 sandalye fazla olduğunun altı çizilmiştir.²³

IBYSK Basın Sekreteri Hasan Selman, kesin olmayan sonuçları paylaşmanın, yasal bir prosedür olduğunu ve kısmi olarak sonuçların değişebileceğini duyurmuştur. Oyların elle sa-

15 <https://www.reuters.com/world/middle-east/polls-open-iraq-general-election-state-tv-2021-10-10/>

16 <https://www.reuters.com/world/middle-east/iraqi-voters-spurn-irans-allies-tehran-could-still-fight-clout-2021-10-12/>

17 <https://www.basnews.com/tr/babat/717788>

18 <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/12/iraqi-pro-iranian-groups-reject-elections-a-scram>

19 <https://shafaq.com/ku/Iraq-News/The-State-of-Law-forms-a-new-Coalition-of-85-deputies>

20 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/71784-Basbakan,-BM-temsilcisiyle-Irak-seçimlerini-görüştü>

21 <https://shafaq.com/ku/Iraq-News/Al-Kadhimi-discusses-the-electoral-process-with-Plasschaert>

22 <https://www.basnews.com/tr/babat/717498>

23 <https://shafaq.com/ku/Iraq-News/For-the-first-time-Iraqi-women-get-97-seats-in-the-parliamentary-election>

yılması sonrası bazı sonuçların değiştiğini ifade eden Selman, komisyonun hiçbir şekilde siyasi baskı altına girmeyeceğini kaydetmiştir.²⁴ Diğer yandan IBYSK Başkanı Adnan Celil, başkent Bağdat'ta düzenlediği basın toplantısında, 3 bin 681 seçim merkezindeki elle sayma işleminin tamamlandığını ve elektronik ayırım işlemiyle %100 mutabık olduğunu bildirmiştir. "IBYSK tüm siyasi oluşumlara eşit mesafede durmaktadır" diyen Celil, seçim sonuçlarının onaylanana dek resmî olmayan sonuçlar olarak kalacağını da sözlerine eklemiştir. Bununla birlikte Irak'ta 10 Ekim tarihinde yapılan erken genel seçimlerde Sadr'a bağlı Sadr grubu nihai olmayan sonuçlara göre 73 sandalye elde ederken, İran destekli Fetih Koalisyonu 14 vekil çıkarabilmiştir.²⁵ Eski başbakanlardan Haydar Abadi ve Şii dinî ve siyasi lider Ammar el-Hekim'in ittifakıysa dört sandalye kazanabilmiştir.²⁶

Irak seçimlerinde yer alan yedi Hristiyan Partisi, Ulusal Beyt Nahreyn Birliği, Keldani Ulusal Meclisi Partisi, Süryani Birlik Hareketi, Keldani Demokratik Birlik Partisi, Kürdistan Keldani, Asuri Komünist Örgütü, Hamurabi Koalisyonu ve Ulusal Birlik, seçimde beş sandalye kazanan Babylon (Babil) Hareketi'ni sonuçları değiştirmekle suçlayarak IBYSK'dan oyların yeniden sayılmasını talep etmiştir. Partiler UNAMI, Avrupa Birliği Komisyonu ve yabancı ülke temsilciliklerinden, Irak'ta Hristiyanlara yönelik ihlal ve uygulamalara karşı durmalarını istemiştir.²⁷

Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) Eş Başkanı Bafel Talabani, partisinin Irak Cumhurbaşkanı adayının mevcut Cumhurbaşkanı Berham Salih olduğunu açıklamıştır.²⁸

• Güvenlik

Irak'ta düzinelerce göstericinin IBYSK tarafından açıklanan seçim sonuçlarını protesto ederek Irak'ın güney vilayetlerinde ve Bağdat'ın kuzeyinde gösteriler düzenlemiştir. Bu doğrultuda göstericilerin seçimlerde kaybeden Şii blokların destekçileri olduğunu ifade ettikleri ve Bağdat'ı kuzey vilayetlere bağlayan otoyolu kapattıkları öne sürülmüştür. Ayrıca Irak'ın Vasil vilayetindeki göstericilerin de Kut kentinde bir yolu trafiğe kapattıkları kaydedilmiştir.²⁹

Anbar Emniyet Müdürlüğü, Irak Parlamento Başkanı Muhammed el-Halbusi'nin lideri olduğu Takaddum Partisi'ne saldırarak partinin Anbar'daki merkezini ateşe veren kişilerin yakalandığını duyurmuştur. Bu kapsamda sekiz kişinin gözaltına alındığı ifade edilmiştir.³⁰

24 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/71780-Irak-Yüksek-Seçim-Komisyonu:-Hiçbir-baskı-sonuçları-değiştiremez>

25 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-yukse-secim-komiserligi-secim-sonuclarini-yayimladi/2394420>

26 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/17102021>

27 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/71777-7-Hristiyan-partisinden-seçim-sonuçlarına-itiraz>

28 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/101020214>

29 <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Dozens-protest-the-election-results-in-several-Iraqi-governorates>

30 <https://shafaq.com/ku/Iraq-News/Right-persons-apprehended-for-burning-headquarters-of-al-Halboosi-s-party>

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi sosyal medyadan yaptığı açıklamada, Ebubekir Bağdadi'nin yardımcısı ve örgütün finansmanından sorumlu olan Sami Casim'in yakalandığını duyurmuştur.³¹ Casim'in yakalanmasının ardından Irak Güvenlik Medya Ağı, Selahaddin ve Diyala vilayetlerinde üç terör örgütü IŞİD mensubunun daha yakalandığını açıklamıştır.³² Ayrıca Iraklı üst düzey güvenlik kaynakları Casim'in yakalanmasında Türk istihbaratının kilit rol oynadığını ifade etmiştir.³³

Iraklı güvenlik kaynakları Bağdat-Kerkük yolunu kesen milletvekili adaylarının taraflarının düzenlediği gösteriyi dağıtmak için özel kuvvetler gönderildiğini belirtmiştir. Özellikle Nasr Koalisyonu'nun desteklediği kişilerin düzenlediği bu gösterileri engellemek için yoğun asker konuşlandırıldığı aktarılmıştır.³⁴

Dikar Sağlık Genel Müdürü Sadi Mecid'in evinin önünde bulunan park hâlindeki araca kimliği belirsiz kişiler tarafından bomba yerleştirilmiş, söz konusu bombanın infilak ettirilmesi sonucu araç kullanılamaz hâle gelmiş ve evde hasarlar oluşmuştur.³⁵

• Ekonomi

Irak Elektrik Bakanlığı, Körfez ülkeleri ve Ürdün ile olan elektrik bağlantısı projesinde son gelişmelere dair açıklama yapmıştır. Bakanlık Sözcüsü Ahmet Musa, bağlantının yüzde 87'sinin tamamlandığını belirtirken projenin hızla devam ettiğini vurgulamıştır.³⁶

Necef Valisi Eşref el-Yasiri, Planlama Bakanlığının vilayetin bütçesini onayladığını ve yürürlüğe girmesi, gerekli mali ödeneklerin teslim edilmesi için Maliye Bakanlığına gönderdiğini duyurmuştur. Vali, bütçenin elektrik, su, kanalizasyon, sağlık ve eğitim sektörlerinin de dâhil olduğu geniş yelpazede hizmet vermek için kullanılacağını kaydetmiştir.³⁷

Irak Petrol Bakanı İhsan Abdul Cabbar, Irak'ın, Lukoil'in Batı Kurna-2 petrol sahasındaki hissesini elinde tutmasını umduğunu belirtmiştir. Ayrıca çeşitli medya ajansları tarafından Irak'ın proje için koşulların iyileştirilmesini müzakere ettiği iddia edilmiştir.³⁸ Diğer yandan Cabbar, 17 Ekim tarihinde IKBY Doğal Kaynaklar Bakanı Kemal el-Etruşi ile bir araya gelmiştir. İkili arasında gerçekleşen görüşmede, petrol konusunda Irak ve IKBY arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesinin ele alındığı kaydedilmiştir.³⁹

31 <https://www.nytimes.com/2021/10/12/world/middleeast/isis-leader-captured-iraq.html>

32 <https://www.basnews.com/tr/babat/717747>

33 <https://www.reuters.com/world/middle-east/exclusive-turkish-intelligence-helped-iraq-capture-islamic-state-leader-sources-2021-10-12/>

34 <https://shafaq.com/ku/Iraq-News/Security-forces-deploy-intensively-in-the-Baghdad-Kirkuk-road>

35 <https://www.facebook.com/tebajansi/posts/1821067218080477>

36 <https://ina.iq/eng/14796-new-progress-in-the-electrical-connection-file-with-the-gulf-and-jordan.html>

37 <https://ina.iq/eng/14775-planning-ministry-approves-budget-of-najaf-province.html>

38 <https://www.iraq-businessnews.com/2021/10/15/iraq-tries-to-persuade-lukoil-to-stay-at-west-qurna/>

39 <https://ina.iq/eng/14855-abdul-jabbar-confirms-importance-of-transparency-regarding-oil-activity.html>

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Sağlık Bakanlığı, yeni eğitim öğretim yılının başlaması nedeniyle üniversitelerde aşı ekipleri oluşturmaya başladıklarını açıklamıştır. Açıklamada, kurumlara giriş için öğrenci ve öğretim üyelerinin aşı kartı göstermesi zorunluluğu olduğunun altı çizilmiştir.⁴⁰

Irak genelinde yeni tip koronavirüsten (Covid-19) kaynaklanan günlük ölüm sayısının ortalama 30 civarında olduğu belirtilirken, günlük vaka tespitinin yaklaşık 1000 olduğu ve her gün yaklaşık 6 bin kişinin aşılandığı aktarılmıştır. Sağlık ve Çevre Bakanlığı, Covid-19'a ilişkin sayısal verilerde düşüş sağlandığının altını çizmiştir.⁴¹

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan

AFP haber ajansı tarafından yapılan bir habere göre İran ve Suudi Arabistan, diplomatik ilişkileri yeniden tesis etmek adına karşılıklı olarak konsolosluk açmak için anlaşmak üzere. Suudi Arabistan'da yaşayan yabancı bir diplomatın ifadelerine dayanan haberde iki ülke arasında gerilimi azaltacak bir anlaşmanın yakın olduğu belirtilmektedir. Riyad ve Tahran'ın konsoloslukları tekrar açmak üzere anlaşmalarını belirten diplomat, normalleşme duyurusunun da birkaç hafta içinde gelebileceğini ifade etti.⁴²

Newcastle United'in bağımsız yönetim kurulu başkanı olan Yasir Al-Rumayyan'ın Suudi Arabistan'daki mal varlıklarının Suudi Veliyaht Prens Muhammed bin Selman için transfer edilmesini de içeren tartışmalı bir yolsuzluk davasına dâhil olduğu belirtildi. Yasir Al-Rumayyan'ın Muhammed bin Selman ile ilişkisinin mahkeme belgelerinde yer aldığı ifade edilen haberde, Rumayyan'ın yönetici olarak görev aldığı bir jet kiralama şirketinin Suudi Kamu Yatırım Fonu'na devredildiği belirtilmektedir. Rumayyan'ın eski bir bankası, Kamu Yatırım Fonu'nun yöneticisi ve petrol şirketi Saudi Aramco'nun da yönetim kurulu başkanı olduğu bilinmektedir.⁴³

BM Güvenlik Konseyinde iddia edildiği üzere, Suudi Arabistan'ın Yemen'e petrol ve yardım ablukasını sürdürdüğü, krallıkta yaşayan Yemenlileri ise işlerinden çıkararak cezalandırdığı belirtilmiştir. BM Güvenlik Konseyinde Yemen hakkında konuşması için davet edilen Sanaa Merkezi düşünce kuruluşundan Maysaa Shuja al-Deen, Suudi Arabistan'ın herhangi bir açıklama yapmaksızın ülkenin güneyinde Yemenli çalışanları işten çıkardığını ifade etmiştir.⁴⁴

40 <https://ina.iq/eng/14813-health-ministry-embarks-on-forming-vaccination-teams-in-universities.html>

41 <https://ina.iq/eng/14718-low-rate-of-coronavirus-in-iraq.html>

42 <https://www.middleeastmonitor.com/20211012-iran-saudi-arabia-to-reopen-consulates-in-next-few-weeks/>

43 <https://www.theguardian.com/world/2021/oct/16/revealed-newcastle-chairmans-links-to-saudi-anti-corruption-drive>

44 <https://www.theguardian.com/world/2021/oct/14/saudi-arabia-accused-of-forcing-yemenis-in-the-kingdom-out-of-their-jobs>

• Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Türkiye'den bir ticaret heyetinin BAE'deki yetkililerle bir görüşme gerçekleştirdiği bildirildi. Dubai'de düzenlenen Expo 2020 etkinlikleri sırasında gerçekleştiği ifade edilen görüşmede iki ülke arasındaki ticari iş birliğini arttırmanın yolları hakkında fikir alışverişinde bulunulduğu belirtildi. Görüşme BAE Dış Ticaret Devlet Bakanı Thani bin Ahmed Al Zeyoudi ve Türk-BAE İş Konseyi Başkanı Tawfiq Oz'un de katılımlarıyla gerçekleştirildi. BAE resmî haber ajansı da her iki ülkenin de ortak çıkarlar doğrultusunda ekonomik planlar hakkında görüş alışverişinde bulunarak karşılıklı ticari faaliyetler ve ekonomik iş birliğini geliştirmek üzere somut adımlar atmak için anlaştıklarını bildirdi.⁴⁵

İsrail'in ilk BAE büyükelçisi geçen hafta güven mektubunu sundu. İsrail Dışişleri Bakanlığında yapılan açıklamada Büyükelçi Amir Hayek'in güven mektubunun bir kopyasını BAE Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Khaled Belhou'la sunduğu belirtildi.⁴⁶ Büyükelçi Hayek daha önce Otel Federasyonu Başkanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Genel Müdürlüğü ve Sanayi İşverenleri Federasyonu Genel Müdürlüğü gibi çeşitli görevlerde bulundu.

Geçen haftalarda İngiliz Yüksek Mahkemesi'nin Dubai Emiri Muhammed bin Raşid el Maktum'un eski eşi ve avukatlarının telefonlarını casus yazılım aracılığıyla takip ettirdiğine hükmetmesi üzerine Cambridge Üniversitesi, BAE ile daha önce imzalamış oldukları 400 milyon sterlin değerindeki anlaşmayı askıya aldıklarını duyurdu. Üniversitenin Rektör Yardımcısı Prof. Stephen Toope öğrenci gazetesine verdiği demeçte söz konusu iddiaların BAE ile iddialı planlar peşinde koşmak için doğru zaman olmadığına karar vermelerine neden olduğunu söyledi. BAE ile Cambridge Üniversitesi arasında geçen temmuz ayında çeşitli alanlarda projeler geliştirmek üzere stratejik ortaklık anlaşması yapılmıştı.⁴⁷

• Katar

Şura Meclisinin 30 sandalyesi için seçimlerin yapılmasının ardından Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamed Al Sani kalan 15 üyenin atamasını gerçekleştirdi. Emir'in atadığı 15 isim arasında 2 de kadın üye yer almaktadır.⁴⁸ Kadın üyelerden Sheikha bint Yousuf Al Jufairi Beyrut Arap Üniversitesinden hukuk diplomasına sahip, siyasette deneyimli bir isim olarak dikkat çekmektedir. 2003'ten beri belediye meclisinde görev yapan Al Jufairi aynı zamanda meclisin hukuk komitesi başkanı olarak da görev yapmıştır. Diğer kadın üye olan Hamada Hasan Al Sulaiti de 2014'ten beri Katar Ulusal Eğitim, Kültür ve Bilim Komisyonu genel sekreteri olarak görev yapmaktadır.

45 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/turkish-trade-delegation-meets-uae-officials-on-trade-ties/2394834>

46 https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/israels-new-ambassador-to-uae-submits-credentials/

47 <https://www.bbc.com/news/uk-england-cambridgeshire-58926039>

48 <https://www.reuters.com/world/middle-east/qatar-emir-appoints-two-women-advisory-council-after-men-sweep-polls-2021-10-14/>

Görüntülü konferans aracılığıyla düzenlenen G20 zirvesinde konuşan Katar Emiri, ülkesinin Afgan halkının barış ve istikrar içinde yaşamasını sağlama konusundaki kararlılığını vurguladı. Tecrübelerin tecrit ve kuşatmanın kutuplaşmayı daha da arttırdığı ve keskin tepkilere yol açtığını gösterdiğinin altını çizen Katar Emiri Afganistan'da uzlaşma ve barış ortamının tesis edilmesi için tüm kesimlerle diyalog ve iş birliğinin sürdürülmesi gerektiğini ifade etti.⁴⁹

Katar'da düzenlenen Global Security Forum adlı etkinlikte konuşan Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdulrahman Al Sani, Arap ülkeleri ve İsrail arasında imzalanan İbrahim Anlaşmaları (Abraham Accords) ile ilgili olarak söz konusu anlaşmanın Filistin meselesinin çözümüne katkıda bulunmayacağına inandıklarını söyledi. İsrail'in Arap topraklarını işgal ettiği gerçeğinin unutulmaması gerektiğini belirtti.⁵⁰

• Yemen

Yemen'de 38 milletvekili, Cumhurbaşkanı Hadi'ye çağrıda bulunarak Stockholm Anlaşması'ndan çekilmesini istedi. Yayımladıkları ortak açıklamada Husi grubun uzlaşmaz tavrı ve Hudeyde, Taiz, Bayda gibi vilayetlerde saldırıları tırmandırması sonrasında askerî bir çözümden başka seçenek kalmadıklarını ifade eden milletvekilleri tüm ordunun katılacağı büyük çapta bir operasyonla başkent Sanaa'nın Husilerden kurtarılması çağrısında bulundu.⁵¹

İran destekli Husi grubun Şebve ve Marib vilayetlerinde bazı mahallerde kontrolü ele geçirdikleri ifade edildi. Yerel askerî kaynakların açıklamalarına göre geçtiğimiz hafta yoğunlaşan Husi saldırıları neticesinde Marib'de Al Abdiyah bölgesi tamamen Husilerin kontrolüne geçti.⁵² Öte yandan, hükümet sözcüsü Rajeh Badi ise Al Abdiyah'ın Husilerin kontrolüne geçtiği iddialarını yalanlayarak, çatışmaların devam ettiğini ifade etti. Sözcü ayrıca Husileri kent sakinlerine soykırım uygulamakla suçladı.⁵³

Söz konusu saldırılar üzerine bir açıklama yayımlayan ABD Dışişleri Bakanlığı ise Husi grubu bölgedeki sivillerin güvenli şekilde tahliye edilmeleri için saldırıları durdurmaya çağırıldı. ABD tarafından yapılan bu çağrı Husiler tarafından reddedildi. Husi grubun sözcüsü Muhammed Abdulselam ise yaptığı açıklamada Husilerin El Kaide ve IŞİD ile mücadele ettiği söz konusu çağrının ise ABD'nin bu gruplar ile ilişkisinin en bariz kanıtı olduğunu ifade etti.⁵⁴

49 <https://thepeninsulaqatar.com/article/12/10/2021/Amir-to-participate-in-G-20-extraordinary-meeting-on-Afghanistan>

50 <https://www.dailysabah.com/world/mid-east/qatar-rules-out-abraham-accords-as-key-to-middle-east-peace>

51 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/38-yemeni-mps-want-stockholm-agreement-scrapped/2392400>

52 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/yemen-rebels-control-al-abdiyah-district-in-marib-source/2394799>

53 <https://yeniyyemen.net/tr/p-217268>

54 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/yemen-rebels-reject-us-call-to-halt-marib-assault/2394854>

• Kuveyt

Kuveyt Savunma Bakanı Şeyh Hamad Cabir Al-Ali Al-Sabah tarafından kadınların Kuveyt askerî kuvvetlerine katılabilmesine izin verildiği açıklandı. Kadınların orduda ihtisas subayı, astsubay ve asker olarak görev alabileceği ancak bunların tıbbi hizmet ya da askerî destek hizmeti ile kısıtlı olduğu belirtildi.⁵⁵

• Umman

Umman Ticaret, Sanayi, Yatırım Bakanı Qais Muhammed Al Yusuf, İngiltere Uluslararası Ticaret Bakanı Ranil Jayawardena'yı makamında ağırladı. Görüşmede iki ülke arasındaki iş birliği alanları hakkında konuşuldu. İkili ticari ilişkileri geliştirme, ticaret hacmini arttırma ve ortak yatırımlar üzerine de görüşüldü. Görüşmede KİK ülkeleri ve İngiltere arasında serbest ticaret anlaşması için müzakere sürecine de değinildi.⁵⁶

• Bahreyn

İsrail ile normalleşme adımları kapsamında geçen hafta Bahreyn'de ilk kez bir Yahudi çiftin düğünü başkent Manama'daki Ritz Carlton otelde düzenlendi. Düğün, dünyanın en büyük "koşer" sertifikasyon kuruluşu olan Ortodoks Birliği tarafından düzenlendi. İsrail ile imzalanan İbrahim Anlaşmaları sonrasında Bahreyn toplumunda Yahudi yaşam tarzının kendisine yer bulduğu görülmektedir. Daha önce de Bahreyn'de erkek Yahudi çocuklarının reşit olma töreni olarak bilinen bir "bar mitzvah" etkinliği düzenlenmişti.⁵⁷

Bahreyn Sahil Güvenlik Komutanlığı yaptığı bir açıklamada, Katar yetkililerinin Doha'nın karasularını ihlal ettiği gerekçesiyle bir Bahreyn teknesine el koyup içindekileri gözaltına aldığını duyurdu. Çeşitli kaynaklar Katar'ın gemide bulunan iki Asya uyruklu kişiyi gözaltına alıp tekneye el koyduklarını ve yasal işlem başlattıklarını belirtirken, Bahreyn Sahil Güvenlik Komutanlığı da olayla ilgili gerekli yasal adımların atıldığını ifade etti.⁵⁸

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Başkanı Hasan Turan sosyal medya hesabı Facebook üzerinden yaptığı paylaşımda, "Irak'ta 10 Ekim 2021'de gerçekleştirilen erken seçim ön sonuçlarının Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonu tarafından açıklanmasının ardından, bazı seçim istasyonlarında teknik bir arıza olduğu görülüyor" ifadesini kullandı. Bu durumun Kerkük Valiliği başta olmak üzere sivil barışa gerçek bir tehdit oluşturabileceğini belirten Turan, kamuoyundaki kafa karışıklığının giderilmesi ve seçim sürecinin bütünlüğünün sağlanması için iki taleplerinin olduğunu kaydetti:

55 <https://www.middleeastmonitor.com/20211012-kuwait-allows-women-to-join-military-joining-other-gulf-nations/>

56 <https://timesofoman.com/article/107982-oman-uk-discuss-ways-to-strengthen-trade-relations>

57 <https://www.arabnews.com/node/1945886/offbeat>

58 <https://menaaffairs.com/qatar-seizes-bahraini-boat-and-arrests-its-crew/>

1. Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonu özel ve genel oylama için güncellenmemiş elektronik kartların parmak izlerini iptal ederek oyların geçersiz sayılması,

2. Kerkük ilinde bulunan tüm istasyonlar, özellikle de birinci ve ikinci bölgelerde bulunan seçim istasyonlarında kullanılan oyların elle sayılması.⁵⁹

Irak Yüksek Seçim Komiserliğinden yapılan açıklamada, seçime katılım oranının %41 olduğu kaydedildi. Irak'ta, Ekim 2019'da dönemin hükûmetine karşı geniş çaplı gösteriler düzenlenmişti. Göstericiler, erken seçim yapılmasını talep ediyordu. Mustafa Kazimi başkanlığında kurulan hükûmet, erken seçim tarihini 10 Ekim 2021 olarak açıklamıştı. Ülkede, 2003'ten sonra ilk defa erken seçim gerçekleştirilmiş oldu.⁶⁰

Irak Yüksek Seçim Komisyonu, 10 Ekim'de gerçekleştirilen erken genel seçimlerinde öngörülen sonuçları açıkladı. Komisyon tarafından açıklanan sonuçlara göre illerde kazanan Türkmen adaylar, Musul 3; Telafer 1; Kerkük 2; Salahattin 1; Diyala 1 olmak üzere toplam 8 milletvekili, Irak Parlamentosunda Türkmenleri temsil edecektir.

Kerkük'te gerçekleştirilen "Yasaları Uygulama Operasyonu'nun" üzerinden dört yıl geçti. Kerkük'teki eski yerel yönetim yasalara, anayasaya ve hatta merkezî hükûmetin kararlarına uymaması nedeniyle 16 Ekim 2017 tarihinde federal güvenlik güçleri Kerkük'e girerek şehri federal hükûmetin kontrolü altına aldı. Dönemin Başbakan ve Silahlı Kuvvetler Başkomutanı Haydar İbadi, İKBY'nin kontrol ettiği Kerkük ve sözde anlaşmazlık bölgelerde yasaların uygulanması talimatını verdi. Güvenlik güçlerinin kontrolü sağlaması şehir için yeni bir başlangıç oldu.

Federal güvenlik güçlerinin Kerkük'e doğru hareket etmesiyle birlikte Peşmergeler kentten çekilmeye başladı. Terörle Mücadele Birimleri kısa sürede Kerkük'te kontrolü sağladı. Peşmergeler ise Erbil ve Süleymaniye'ye çekildi. Ancak hegemonyalarını yeniden dayatmaya çalışan bazı taraflar bu başarıyı tehdit etmektedir.⁶¹

10 Ekim Irak genel seçimlerinde Kerkük'ten sandalye kazanan adaylar açıklandı. Bağımsız Yüksek Seçim Komiserliği Kerkük Bürosunun açıkladığı sonuçlara göre Kerkük'ten 12 milletvekili parlamentoya girdi. Kerkük'te ikinci bölgeden milletvekili seçilenler arasında Birleşik Irak Türkmenleri Cephesi'nin adayları Erşat Reşat Salih ve Sevsen Abdülvahit Ceddu yer aldı.⁶²

Irak Yüksek Seçim Komiserliğinin açıkladığı sonuca göre, Kerkük'te Birleşik Irak Türkmen Cephesi Listesi 2, KDP 2 KYB 3 ve Yeni Nesil Hareketi 1 vekil çıkarırken, Arap siyasi partiler de mecliste 4 sandalye elde etti.

59 <https://www.facebook.com/697288953791648/posts/1820701148117084/>

60 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/22913-irak-ta-secime-katilim-orani-yuzde-41-oldu.html>

61 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/22980-16-ekim-olaylari-uzerinden-4-yil-gecti.html>

62 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/22924-ersat-salihi-ve-sevsen-ceddu-gelecek-parlamento-milletvekilligi-uyeligini-kazandi.html>

KYB, Erbil'deki seçim sonuçlarını reddederek oylama sürecinde hile yapıldığı iddiasında bulundu. KYB'nin resmî internet sitesinde yayımlanan habere göre, partinin Erbil Yüksek Seçim Komitesi konuya ilişkin bir basın açıklaması yaptı. Komite açıklamasında, Erbil'deki seçim sonuçlarının değiştirildiğini öne sürerek, kentteki seçim sürecinin tamamen reddettiklerini bildirildi. Açıklamada ayrıca, Bağımsız Yüksek Seçim Komisyonuna şikâyette bulunulduğu ve yanıt beklendiği kaydedildi.⁶³

• Güvenlik

Irak Federal Polis Güçleri tarafından, Kerkük'te düzenlenen operasyonda çok sayıda silah ve mühimmat ele geçirildi. Operasyona ilişkin yapılan açıklamada, Kerkük'ün güneyinde bulunan Riyaz nahiyesine bağlı Selam köyünde operasyon düzenlendiği belirtildi. Federal Polis Güçleri tarafından yürütülen operasyonda, 11 Katyuşa füzesi, 5 havan topu, 2 RPG mermisi ile 11 EYP'nin ele geçirildiği kaydedildi. Açıklamada, ele geçirilen mühimmatların federal polise bağlı ekipler tarafından imha edildiği bildirildi.⁶⁴

Irak Türkmen Cephesi'nin (ITC) Kerkük'ün Musalla semtinde bulunan bürosuna silahlı saldırı gerçekleştirildi. Alınan bilgilere göre, ITC'nin Musalla'daki Siyasi Teşkilatlar Dairesi'ne gece saatlerinde büronun önünden geçen 2 araçtan ateş açıldı.⁶⁵

Kerkük Ortak Operasyonlar Komutanı Korgeneral Ali Faraci, görevinin Kerkük vatandaşlarını korumak, yasayı uygulamak, yasalara karşı gelenlere fırsat vermemek ve vilayetdeki tüm etnik grupların güvenliğini sağlamak olduğunu vurguladı.

Ortak Operasyonlar Komutanlığının, seçim güvenliğini sağlamada yüksek başarı kaydettiğini açıklayan Faraci, öte yandan seçim sonuçlarının açıklandığı ilk dakikalarda bazı siyasi partilerin taraftarlarının kutlama bahanesiyle şehrin istikrarını bozmaya çalıştığını ve güvenlik mensuplarına saldırmaya çalışan bu kişilerin tutuklandığını belirtti. Faraci, tutuklanan şüphelilerin gerekli işlemlerinin ardından serbest bırakıldığını dile getirdi.⁶⁶

Kerkük'e bağlı Dakuk ilçesinde terör örgütü IŞİD mensuplarına yönelik geniş çaplı operasyon düzenlendi. Operasyon kapsamında Irak Güvenlik Güçleri, ilçeye bağlı köylerde arama tarama faaliyetleri gerçekleştirdi.⁶⁷

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Türkmen Cephesi Başkanı Hasan Turan'ın babası Dr. Bahattin Sait, 90 yaşında hayatını kaybetti. Dr. Bahattin Sait Turan'ın cenazesi, Musalla bölgesindeki Şehit Dr. Necdet Koçak

63 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/iraktaki-secim-sonuclarina-gor-turjmentler-kerkukte-2-vekil-cikardi/2389063>

64 <https://www.facebook.com/697288953791648/posts/1820650408122158/>

65 <https://www.facebook.com/697288953791648/posts/1817016135152252/>

66 <https://afkarhura.com/?p=25565>

67 <http://turkmenelihaber.net/turkmeneli/item/22982-kerkuk-e-bagli-dakuk-ilcesinde-deas-operasyonu-duzenlendi.html>

Bulvarı'nda kılınan cenaze namazının ardından Abu Alluk Mezarlığı'nda toprağa verildi. Cenaze merasimine, Türkmen siyasi parti ve kuruluş başkan ve temsilcileri, sivil toplum örgütleri ve çok sayıda vatandaş katıldı.

Bahattin Sait, 1954 yılında İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesinden mezun oldu. Daha sonra 1966 tarihinde Irak Eczacılar Sendikasına üye oldu. Uzun yıllar mesleğini yapan Sait, kentin en meşhur eczanesi olan Dicle Eczanesini açtı.⁶⁸

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

10 Ekim genel seçimlerinde Kürdistan Demokrat Partisi (KDP), Yeni Nesil Hareketi (YNH) ve Kürdistan İslami Birliği (Yekgirtu) partileri büyük kazanım kaydederken, Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB), Goran Hareketi ve Kürdistan Adalet Cemaati (Komal) başarısızlığa uğramıştır. 16 Ekim'de Irak Bağımsız Yüksek Seçim Komiserliği (IBYSK) Başkanı Adnan Celil, Bağdat'ta düzenlediği basın toplantısında, 3 bin 681 seçim merkezindeki elle sayılma işleminin tamamlandığını, elektronik ayırım işlemiyle yüzde 100 mutabık olduğunu bildirmiştir. IBYSK tarafından yayımlanan sonuçlara göre KDP tek başına 33 sandalye kazanmıştır. KYB ile Goran Hareketi arasında oluşturulan "Kürdistan Koalisyonu" 16 sandalye elde etmiş, ancak "Kürdistan Koalisyonu" kapsamında Goran Hareketi'nden hiçbir aday seçilmemiştir. Böylece bu dönemde Irak Parlamentosunda Goran'dan herhangi milletvekili olmamıştır. Seçim sonuçlarına göre Kerkük dâhil olmak üzere Yeni Nesil Hareketi 9 sandalye kazanarak IKBY'nin üçüncü siyasi hareketi olmuştur. Yekgirtu ise daha önceki kayıplardan sonra büyük kazanım elde ederek IKBY'nin en büyük İslami partisi olarak konumlanmıştır. Komal 2018'de seçimlerinde elde ettiği kazanımları koruyamayarak sadece 1 sandalye kazanmıştır.⁶⁹

Irak seçimlerinde yaşanan başarısızlığın ardından Goran Hareketi lideri Ömer Seyid Ali ve partinin yürütme kurulunun istifa ettiği, partinin geçici bir kurul tarafından idare edileceği bildirilmiştir. Partinin ulusal meclisinden yapılan yazılı açıklamada, 13 Ekim Çarşamba günü gerçekleştirilen olağanüstü toplantıda, partinin en üst yönetimi olan yürütme kurulu üyelerinin istifasına karar verilmiştir. Açıklamada, "Yürütme Kurulu olarak bu hassas sürecin sorumluluğunu üstlenerek görevi bırakma kararı aldık. En yakın zamanda hareketin yönetimini üstlenecek geçici bir kurul oluşturulacaktır" ifadeleri kullanılmıştır. Goran Hareketi, seçimlere Kürdistan Yurtseverler Birliği (KYB) ile "Kürdistan İttifakı" adıyla seçime katılmıştır. Seçimlerin ardından parti yönetimi, yazılı bir açıklama ile seçmen ve taraftarlarından özür dileyerek öz eleştiri yapmıştır.⁷⁰

68 <http://turkmenelhaber.net/turkmeneli/item/22928-itc-baskani-hasan-turan-in-babasi-vefat-etti.html>

69 https://ihcc.iq/?fbclid=IwAR1CjFFDbRRK1-oLLoYQI6AgQMBkx_tsRz1Vjb79FbdnPIXkr-OslgpFQuE&__cf_chl_jschl_tk__=pmd_QXv.UVjqTK5xxZe4zBvoc.56OWrLMcN9zd2UaHIXLU-1634456491-0-gqNtZGzNAlCjcnBszQi9

70 <https://esta.krd/100249/>

• Ekonomi

IKBY Parlamentosu Goran Hareketi Milletvekili Ali Hamasalih benzin ve petrol fiyatlarının artacağı uyarısında bulunmuştur. 13 Ekim’de düzenlenen basın toplantısında Hamasalih “Parlamentonun Doğal Kaynaklar ve Enerji Komisyonunun sunduğu plana uyulmazsa iki haftada benzin ve petrol fiyatları daha da artacak” öngörüsünde bulunmuştur. Ayrıca Hamasalih, “Bizim sunduğumuz plan uygulanmazsa üç hafta içinde bir litre benzinin 1300 dinara yükseleceğini” iddia etmiştir. Hamasalih’in açıklamasından birkaç gün sonra bir varil petrol fiyatı 130 bin dinardan 180 bin dinara ve bir litre benzin fiyatı ise 850 dinardan bin dinara yükseldiği kaydedilmiştir.⁷¹

IKBY Ticaret ve Sanayi Bakanı Kemal Müslim IKBY’de şirket isimlerinin online olarak kaydedileceğini açıklamıştır. K24’e konuşan Müslim, “Şimdiye kadar bir şirketin hükûmette kaydedilmesi için bir ay beklenirken yeni sistem ile sadece bir günde online olarak şirket ismi kaydedilecek” demiştir. Müslim, “Online Kaydedilme Projesi” isimli girişimin hazırlık aşamasında olduğunu ve projenin şirket ve tüccarlara kolaylık sağlayacağını vurgulamıştır.⁷²

• Güvenlik

İran Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Said Hatipzade İran İslami Devrimi’ne karşı çıkan bazı silahlı grupların IKBY’de eğitim alacağını iddia etmiştir. 12 Ekim’de düzenlediği basın toplantısında Hatipzade, “IKBY topraklarında eğitim alan silahlı gruplar İran sınır bölgelerinde operasyon yapıyor, Kolber ve tüccarlardan vergi alıyor” iddialarını öne sürmüştür. Hatipzade “Bu silahlı grupların IKBY topraklarında eğitim alması ve IKBY’nin sessiz kalması hiç dostluk ve komşuluk kavramlarına yakışmaz” ifadelerini kullanırken “bu durum kabul edilmez hâle geldi” demiştir.⁷³

Duhok Ceza Mahkemesi Gazeteci Ümid Beroşki’yi 2 yıl ve 6 ay hapis cezasına çarptırmıştır. Kürdistan Gazeteciler Sendikası (KGS) temsilcisinin mahkeme salonunda bulunmasına rağmen Beroşki, Kürdistan Gazeteci Mesleği yasası yerine 1969 yılında çıkarılan Irak Cezalandırma Yasası’na göre cezalandırılmıştır.⁷⁴ Öte yandan Bedel Bervari mahkemesi altıncı defa ertelendi.⁷⁵ Bedel Bervari ve Ümid Beroşki başta olmak üzere 2020 yılı yaz aylarında Duhok ilinde meydana gelen gösteriler nedeni ile 81 gazeteci, sivil aktivist ve öğretmen göz altına alınmıştır. Bu isimlerden 7’si cezalandırılırken 74 kişi mahkeme gününü beklemektedir.

71 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/131020218>

72 <https://www.kurdistan24.net/ckb/story/211411> - وتۆمار کردنی-کۆمپانیایا دهکه مینه-نۆنلاین

73 https://hawlati.co/page_detail?smart-id=21646

74 https://hawlati.co/page_detail?smart-id=21758

75 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=196249>

• Sosyal Hayat ve Sağlık

IKBY'de tespit edilen toplam Covid-19 vaka sayısı 348 bin 584'e yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 6 bin 104 olarak kaydedilmiştir. Virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 322 bin 39'a ulaşmıştır.⁷⁶

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Mısır Cumhurbaşkanlığından yapılan açıklamaya göre Cumhurbaşkanı Abdülfettah Sisi, Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirerek yeni hükûmetin kuruluşunu tebrik etmiş ve Kays Said, ülkede istikrarı sağlamak için attığı adımlar hususunda desteğini yenilemiştir. Açıklamada ayrıca Said'in, Mısır'ın Tunus'a olan desteği konusunda memnuniyetini belirttiği ifade edilmiştir.⁷⁷

Mısır Dışişleri Bakanı Samih Şükri, Kahire'de Birleşmiş Milletler Suriye Özel Elçisi Geir O. Pedersen'i ağırlamıştır. Görüşmede Şükri, Suriye krizinde kapsamlı bir çözüm bulmak için Mısır'ın elinden geleni yapacağını belirtmiştir. Şükri ayrıca 25 Eylül'de Suriye Rejimi Dışişleri Bakanı Faysal Miktat ile görüşmüştür.⁷⁸

Mısır Enerji Bakanı Muhammed Shaker ve Yunan mevkidaşı Kostas Skrekas, Kuzey Afrika'dan Avrupa'ya taşınacak yenilenebilir enerji kaynaklarının deniz kablo hattıyla taşınması için bir anlaşma imzalamıştır. Yunan bakan, projenin Doğu Akdeniz'de bir enerji koridoru inşa etmeye yardımcı olacağı ve bölgede enerji arzının güvenliğini sağlama noktasında önemli olacağını söylemiştir.⁷⁹ Güney Kıbrıs'ta projenin bir parçası olarak Mısır ile benzer bir anlaşma imzalanmıştır.

• Libya

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Libya Dışişleri Bakanı Necla Manguş'la bir araya gelmiştir. Çavuşoğlu, Twitter hesabından yaptığı paylaşımda, "bugünkü ilk konuğumuz kardeş Libya'nın Dışişleri Bakanı Necla Manguş ile ikili ilişkilerimizi ve gündemimizdeki konuları ele aldık" ifadesini kullanmıştır. Türkiye'nin, Libya'nın istikrar ve refahına katkılarının süreceğini vurgulayan Çavuşoğlu, "seçimlerin özgür, adil ve güvenilir şekilde yapılmasını destekliyoruz" değerlendirmesinde bulunmuştur.⁸⁰

76 <https://www.rudaw.net/sorani/health/15102021>

77 <https://www.middleeastmonitor.com/20211014-sisi-assures-saied-of-egypts-full-support-for-his-actions-in-tunisia/>

78 <https://www.egypttoday.com/Article/1/108839/Egypt-supports-all-efforts-aimed-at-finding-comprehensive-settlement-of>

79 <https://www.reuters.com/business/energy/greece-egypt-sign-deal-first-subsea-power-link-between-europe-africa-2021-10-14/>

80 <https://www.aa.com.tr/tr/politika/disisleri-bakani-cavusoglu-libyali-mevkidasi-mangusla-bir-araya-geldi/2392124>

Batı Akdeniz’de iş birliğini geliştirme amaçlı “5+5 Savunma Girişimi” bünyesindeki ülkelerin hava kuvvetleri komutanları Libya’da bir araya gelmiştir. Libya Savunma Bakanlığından yapılan açıklamaya göre, başkent Trablus’ta düzenlenen toplantıya 5+5 Savunma Girişimi’ni oluşturan Libya, Fransa, İtalya, İspanya, Portekiz, Malta, Tunus, Cezayir, Fas ve Moritanya’nın hava kuvvetleri komutanları katılmıştır. Toplantının Batı Akdeniz ülkelerinin hava kuvvetleri arasında çok taraflı iş birliği yollarını ve araçlarını koordine etmeyi, güçlendirmeyi ve geliştirmeyi amaçladığı belirtilmiştir. Katılımcıların görüş ve deneyim alışverişi yaptığı toplantıda, hava kuvvetlerinin afet ve kriz anlarında insani yardım faaliyetlerine katkılarının da ele alındığı kaydedilmiştir. Fransa tarafından 1983’te başlatılan ancak 1990’da şekillenen 5+5 Savunma Girişimi’nde Batı Akdeniz’e komşu olan, Avrupa ve Kuzey Afrika’dan beşer ülke yer almaktadır.⁸¹

• Tunus

Tunus’ta hükûmeti kurmakla görevlendirilen Necla Buden Ramazan, 23 bakandan oluşan yeni kabineyi açıklamıştır. Cumhurbaşkanı Kays Said, 25 Temmuz’daki olağanüstü kararlarıyla meclisi askıya alması ve başbakanı azletmesinden yaklaşık iki ay sonra 28 Eylül’de Buden’i hükûmeti kurmakla görevlendirmişti. Aynı zamanda akademisyen kimliği taşıyan Buden, Arap dünyasının ve Tunus’un ilk kadın Başbakanı olmuştur.⁸² Yeni kabinede daha önce Kays Said tarafından atanan Dışişleri Bakanı Osman el-Cerandi ve Maliye Bakanı Siham Bugadiri Nemsıyye yerlerini korumuşlardır. Atanmasından bu yana ilk konuşmasını yapan Başbakan Ramdan, “yeni hükûmetin en öncelikli görevinin yolsuzluğa karşı savaşmak olduğunu” söylemiştir. Yeni kabinenin üçte biri kadınlardan oluşmaktadır, ayrıca birçok mensubu siyasette yeni yüzler olarak tanımlanmaktadır ve çoğunlukla üniversite hocaları, bürokratlar, avukat ve hakimlerden oluşan teknokrat bir hükûmet görev yapmaktadır.⁸³

Nahda Hareketi tarafından yapılan yazılı açıklamada ise “Necla Buden Ramazan başkanlığında oluşturulan ‘emrivaki hükûmete’ kuruluş sürecinde anayasa prosedürlerine uyulmadığı için karşı çıkıyoruz” ifadelerine yer verilmiştir. Cumhurbaşkanı yasama ve yürütme yetkisi tanıyan 217 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi’nin anayasaya uygun olmadığı, bu yüzden meşruiyet problemi olduğu belirtilen açıklamada, “meşruiyet kaybı, hükûmeti ulusal ve uluslararası problemleri çözerken zor durumda bırakacaktır” ifadeleri kullanılmıştır.⁸⁴

Öte yandan Tunuslu Ulusal Gazeteciler Birliği binası önünde toplanan gazeteciler son günlerde gazetecilere karşı artan şiddeti protesto etmişlerdir. Basın açıklaması yapan gaze-

81 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/5-5-savunma-girisimi-ulkelerinin-hava-kuvvetleri-komutanlari-libyada-toplandi/2392257>

82 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunusta-yeni-hukümet-kuruldu/2388741>

83 <https://www.aljazeera.com/news/2021/10/11/tunisia-leader-approves-government-weeks-after-last-one-sacked>

84 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunustaki-nahda-hareketi-yeni-hukümet-kurulurken-anayasa-ihlal-edildi/2392335>

teciler özellikle son zamanlarda protestolarda gazetecilere karşı artan şiddet konusunda rahatsızlıklarını dile getirmişler ve bu tarz protestoları takip etmeyeceklerini belirtmişlerdir.

• Cezayir

Cezayir resmî televizyonunda yayımlanan haberde, ülkedeki yerel basına röportaj veren Tebbun, Fransa ve Fas ile ilişkiler, Tunus ve Libya'daki gelişmelere dair açıklamalarda bulunmuştur. "Fransa hükûmetinin sınır dışı edilecek kişilerin sayısına ilişkin verdiği rakamlar yalandır" diyen Tebbun, bunların yalnızca 94 kişi olduğunu dile getirmiştir. Tebbun, ülkesinin 21 vatandaşının sınır dışı edilmesini kabul ettiğini, bunlardan terörle irtibatlı olduğu gerekçesiyle 16 kişinin iadesini kati olarak reddettiğini, diğerleriyle ilgili durumun henüz sonuçlanmadığını kaydetmiştir. Fransa ile 1968'de imzaladıkları Tercihli Göç Anlaşması'na bağlı olduklarını hatırlatan Tebbun, Paris'in ülkesine özel davranması gerektiğini belirtmiştir. Ülkesinin Paris büyükelçisinin görev yerine dönmesiyle ilgili soruyu cevaplayan Tebbun, "(Büyükelçinin) Dönüşü, Cezayir'in egemenliğine, kurumlarına ve gücüne saygı duyulması şartına bağlıdır» ifadesini kullanmıştır.⁸⁵

Cezayir, Fas ile diplomatik ilişkilerini kesme kararı sonrası Cezayir'in Rabat Büyükelçisi Abdulhamid Abdavi'yi de resmî olarak geri çektiğini duyurmuştur. Cezayir Resmî Gazetesi'nin bugün yayımlanan sayısında, Cumhurbaşkanı tarafından 26 Eylül'de alınan karar kapsamında "Abdulhamid Abdavi'nin Fas Krallığı'ndaki büyükelçilik görevi sonlandırılmıştır» ifadelerine yer verilmiştir. Kararnamede Kasım 2019'dan bu yana Cezayir'in Rabat büyükelçisi olarak görev yapan Abdavi'nin görevinin sonlandırılmasıyla ilgili herhangi bir detaya yer verilmemiştir.⁸⁶

Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron, başkent Paris'te 17 Ekim 1961'de Cezayir'in bağımsızlık mücadelesine destek için barışçıl gösteri düzenleyen Cezayirlilere yönelik katliamda hayatını kaybedenler için yapılan anma törenine katılmıştır. Macron, Paris'in banliyölerinden Colombes'daki Bezons Köprüsü'nün altında ve Seine Nehri'nin kenarında katliamda hayatını kaybedenlerin anısına çelenk bırakmıştır. Ardından 1 dakikalık saygı duruşunda bulunan Macron, törendeki yetkililer ve katliam sırasında yaşamını yitiren Cezayirlilerin aile mensuplarıyla bir süre konuşmuştur. Törende Cezayirlilerin anısına nehre güller de atılmıştır. Böylelikle ülkede ilk kez bir cumhurbaşkanı bu olaylara ilişkin anma töreninde yer almıştır.⁸⁷

• Fas

Fas Temsilciler Meclisi Başkanı Reşit el-Talib el-Alemi, meclis oturumunun ardından yapılan oylamada, Başbakan Aziz Ahnuş hükûmetinin toplam 395 milletvekilinin 213'ünden güvenoyu aldığını duyurmuştur. Oylamada 64 milletvekilinin yeni koalisyon hükûmet için

85 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayir-cumhurbaskani-abdulmecid-tebbun-fransayi-yalancilikla-sucladi/2388392>

86 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/cezayir-rabat-buyukelcisini-geri-cekti/2389342>

87 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/macrondan-1961de-cezayirlilerin-olduruldugu-katliama-iliskin-aciklama-o-gecelen-suclar-affedilemez/2394303>

olumsuz görüş bildirdiğini kaydeden Alemi, bir milletvekilinin ise çekimser oy kullandığını belirtmiştir.⁸⁸

Polisario Cephesi lideri İbrahim Gali, "Birleşmiş Milletler Batı Sahra temsilcisine kendi kaderini tayin etme (self-determinasyon) konusunda açık bir yetki verilmediği sürece bölgedeki Fas'ın mevzilerine saldırmaya devam edeceklerini" söylemiştir.⁸⁹

■ ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Sırbistan Cumhurbaşkanı yaptığı açıklamada, Sırbistan'ın Rus doğal gazına bağlı olduğunu ve Gazprom ile yenilenecek doğal gaz alım anlaşmasında uygun fiyatın belirlenmesi için Rusya devlet başkanının desteğini beklediğini bildirdi.⁹⁰

Rusya başbakan yardımcısı yaptığı açıklamada, Rus Gazprom ile Moldova arasında yeni bir doğal gaz tedarik sözleşmesi için görüşme gerçekleştiğini bildirdi.⁹¹ Avrupa Birliği enerji sisteminin parçası olan Moldova, Avrupa'da yaşanan doğal gaz krizi sonrası Gazprom'dan temin ettiği doğal gaz seviyesinde düşüş yaşamış ve bu açığı kapamak için Romanya üzerinden hâlihazırda doğal gaz tedarik etmeyi de planlamaktadır.⁹²

Yunanistan ve Mısır yaptıkları ortak açıklamada, güneydoğu Akdeniz bölgesinde Avrupa ve Afrika arasında bölgenin arz güvenliğini iyileştireceği ve ülkeler arası enerji alışverişini artırması planlanan enterkonnekte elektrik iletim hattı için bir mutabakat zaptı imzalandığı açıklandı. Hattın ilerleyen dönemde Trans-Avrupa enerji ağlarının birbirine bağlanması bağlamında, projenin Avrupa Birliği Ortak Çıkar Projelerine (PCI) entegre edilmesinin planlandığı da açıklandı.^{93 94}

Güney Kıbrıs Rum Kesimi (GKRY) ve Mısır arasında enterkonnekte elektrik bağlantı hattı için mutabakat zaptı imzalandığı açıklandı.⁹⁵

88 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fas-ta-yeni-koalisyon-hukumeti-guvenoyu-aldi/2391402>

89 <https://www.africanews.com/2021/10/17/western-sahara-polisario-front-leader-vows-attacks-on-morocco-will-continue/>

90 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-10-10/serbia-seeks-putin-s-help-for-gas-deal-renewal-amid-price-surge>

91 <https://www.tellerreport.com/business/2021-10-13-novak-spoke-about-the-progress-of-negotiations-between-gazprom-and-moldova-on-gas-supplies.BJWkp444rK.html>

92 <https://biznesalert.pl/pierwszy-kraj-odczuwa-bron-gazowa-rosji-na-wlasnej-skorze-moldawia-apeluje-o-pomoc-do-euroopy/libt>

93 <https://www.reuters.com/business/energy/greece-egypt-sign-deal-first-subsea-power-link-between-europe-africa-2021-10-14/>

94 <https://english.mubasher.info/news/3862776/Egypt-to-sign-electricity-interconnection-deal-with-Greece-on-Thursday/>

95 <https://www.stockwatch.com.cy/en/article/diethni-energeia/cyprus-and-egypt-sign-electricity-interconnection-mou>

• Ortadoğu

Libya Ulusal Petrol Şirketi (NOC) şirketi yaptığı açıklamada, NOC'un ham petrol üretim ve arama faaliyetlerinde Norveç merkezli Equinor şirketi ile finansal ve teknik konularda iş birliği yapmak için görüşme gerçekleştirildiğini bildirdi.⁹⁶

Libya petrol ve doğal gaz bakanı yaptığı açıklamada, Fransa'nın Libya'daki petrol ve doğal gaz sektörüne karşı destek çalışmalarının ve iki ülke arasındaki ortak iş birliklerinin geliştirilmesi için gerekli adımların atılmaya çalışıldığını bildirdi.⁹⁷

Libya ulaştırma bakanı yaptığı açıklamada, Libya'daki enerji sektörünün sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için tesislerin kusursuz bir şekilde çalışması gerektiğini bildirdi. Ayrıca Libya'nın enerji ve petrol anlaşmalarında önceliğinin Türkiye olacağını da açıkladı.⁹⁸

İtalya merkezli ENI yaptığı açıklamada, Şirketin Libya'daki gaz üretimini üç katına çıkarabileceği bildirildi.⁹⁹

Mısır Petrol Bakanı yaptığı açıklamada, Mısır'ın Batı Çöl bölgesinde yeni bir doğal gaz boru hattı kuracağını bildirdi. Planlanan boru hattının kapasitesinin 15 milyon kübik fit olacağı da belirtildi.^{100 101 102}

Irak ve Suriye petrol bakanları yaptıkları açıklamada, iki ülke arasındaki enerji ve petrol iş birliğinin geliştirilmesinin önemli bir husus olduğunu ve enerji sektöründeki şirketlerin verimli çalışabilmesi adına bölgedeki terör unsurlarının ortadan kaldırılması gerektiğini de bildirdiler.¹⁰³

Chevron Doğu Akdeniz genel müdürü yaptığı açıklamada, Chevron'un daha yüksek getiri, daha düşük karbon stratejisi kapsamında İsrailin doğal gaz sektörünün iç, bölgesel ve küresel doğal gaz talebi arttıkça büyüme fırsatları olabileceğini bildirdi.¹⁰⁴

Mısır Petrol Bakanlığı, Mısır merkezli Enppi ve Petrojet şirketlerinin Assiut'de bulunan rafineriyi genişletmek için 381 milyon USD'lik anlaşma imzaladıklarını açıkladı.¹⁰⁵

96 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/libya-aims-use-norwegian-expertise-developing-oil-sector>

97 http://www.libyaninvestment.com/ministry-of-oil-discusses-with-french-ambassador-supporting-the-oil-and-gas-sector-in-libya/?__cf_chl_managed_tk__=pmd_jE0jmwOwiDlij4tOhoGeLAJ3qrbZLAiMKPpQ_Nn4Zfl-1634369832-0-gqNtZGzNA1CjcnBszQyl

98 https://www.pentapostagma.gr/kosmos/enoples-syraxeis/7042354_ahyanthropoi-tis-toyrkias-xezoyimizoy-n-toys-energeiakoy-s-poroys

99 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/eni-libya-can-achieve-threefold-increase-gas-production>

100 https://www.zawya.com/mena/en/business/story/Egypt_to_establish_new_natural_gas_pipeline_in_Western_Desert-SNG_250865922/

101 <https://english.ahram.org.eg/NewsContent/3/16/426631/Business/Energy/Egypt-constructs-gas-pipeline-in-Western-Desert.aspx>

102 https://futures.tradingcharts.com/news/futures/Egypt_begins_gas_pipeline_construction_in_Western_Desert_394946814.html

103 <https://shafaq.com/en/Economy/Iraq-and-Syria-to-boost-relations-in-the-oil-field>

104 <https://m.jpost.com/israel-news/local-chevron-head-we-see-great-opportunity-to-grow-natural-gas-in-israel-681849/amp>

105 <https://www.reuters.com/article/egypt-petroleum/egyptian-companies-sign-381-6-mln-mou-to-expand-oil-refinery-in-assiut-idINS8N2Q80GC>

İran petrol bakanı yaptığı açıklamada, İran petrol satışı ve petrol endüstrisine yatırım yapılması karşılığında İran'ın ham petrol teklif etmeyi (barter) planladığını bildirdi. Ancak planın henüz İran Parlamentosu tarafından onaylanmadığı ve uluslararası ya da yerli yatırımcı şirketlerin dâhil olup olamayacağı konusunda bir kesinlik olmadığı da açıklandı.^{106 107}

Saudi Aramco yaptığı açıklamada, Avustralya merkezli Worley şirketi ile Ras Tanura rafinerisinin genişletilmesi kapsamında ön uç mühendislik tasarımı (FEED) ve proje yönetimi hizmetleri kapsamında sözleşme imzalandığını belirtti.¹⁰⁸

Saudi Solar Company yaptığı açıklamada, Yunanistan'ın Trifyla adasında 12 MW'lık bir güneş fotovoltaik santralının inşası için anlaşma imzalandığını açıkladı. Şirketin Fransa ve Kazakistan'da da yenilenebilir enerji yatırımları yaparak portföyünü geliştirmek istediği bildirildi.¹⁰⁹

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) merkezli Masdar şirketi yaptığı açıklamada, Gürcistan'da güneş ve rüzgâr enerji yatırımlarını gerçekleştirmek istediğini bildirdi.¹¹⁰ Masdar ayrıca, Türkmenistan'daki yenilenebilir enerji fırsatlarını araştırmak için stratejik bir anlaşma imzaladığını da açıkladı.¹¹¹

BAE enerji bakanı ve Suriye petrol bakanı ortak yaptıkları açıklamada, Suriye'nin yenilenebilir enerji alanındaki tecrübelerinden dolayı BAE ile iş birliği görüşmeleri yapmak istediğini bildirdi.¹¹²

106 <https://nz.news.yahoo.com/iran-oil-minister-presents-creative-150000801.html>

107 <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-10-10/iran-plans-to-sell-oil-in-exchange-for-investment-or-goods>

108 <https://www.energyvoice.com/oilandgas/middle-east/355533/worley-saudi-aramco-ras-tanura/>

109 <https://www.eyeofriyadh.com/news/details/saudi-solar-company-expands-its-investments-to-france-greece-and-kazakhstan>

110 <https://report.az/en/energy/masdar-interested-in-building-solar-power-plants-in-georgia/>

111 <https://energy-utilities.com/masdar-signs-agreement-for-renewables-in-news114654.html>

112 <https://remonews.com/uaeeng/sana-uae-minister-of-energy-and-syrian-minister-of-oil-discuss-aspects-of-cooperation/>

HAFTALIK RUSYA BASIN ANALİZİ (11-17 EKİM 2021)

• İsrail Golan Takasından Vazgeçti

İsrail Başbakanı Naftali Bennett'in, Batı'nın, Beşar Esad ve Suriye'ye yönelik tutumlarının değişmesi karşısında ülkesinin Golan Tepeleri'nden asla vazgeçmeyeceğini açıklaması Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Nezavismaya" gazetesinin 11 Ekim sayısında yayımlanan "[İsrail Golan Takasından Vazgeçti](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda söz konusu haber "ABD ile müzakerelerden önce, İsrail devleti Araplarla ilişkileri normalleştirmenin bedelini belirledi" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıya göre, Bennett açıklamasını sağcı Makor Rishon gazetesi tarafından düzenlenen Golan'ın geleceği konulu bir konferansta yapmıştır. Bennett'in açıklaması, Biden yönetiminin büyük umutlar beslediği İsrail-Sudan barış anlaşması konusunda da soru işaretlerine yol açmaktadır. Öyle ki Sudan'ın tutumuna göre, Golan Tepeleri Suriye'nin ayrılmaz bir parçasıdır. Yazıda görüşlerine başvurulmuş Dünya Ekonomisi ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü Ortadoğu Araştırmaları Merkezi Araştırma Görevlisi Lyudmila Samarskaya'ya göre, Bennett'in açıklaması Sudan-İsrail ilişkilerinin geleceğini etkilemeyecek: "Herhangi bir İsraili politikacının, özellikle Bennett gibi sağcı politikacının, Golan konusunda bir tartışmanın mümkün olduğu açıklamasında bulunması zordur. Nitekim İsrail ile ilişkilerini normalleştirmeye çalışan Arap ülkeleri, Yahudi devletinin politikasının bu şekilde olduğunun ve değişmeyeceğinin farkındadır."

• Sovyet Deneyimi Neden Afganistan ve Irak'ta ABD İçin Yararlı Olmadı?

Valday Tartışma Kulübü sayfasında "[Sovyet Deneyimi Neden Afganistan ve Irak'ta ABD İçin Yararlı Olmadı?](#)" başlıklı değerlendirme yazısı yayımlandı. Yazıda ABD'nin, Afganistan ve Irak'taki Sovyet deneyimini kullanmama nedenleri incelenmiştir. Makalenin yazarı Valday Tartışma Kulübü Program Direktörü Andrey Suşentsov'a göre, 2000'li yılların ortalarından itibaren ABD gerek Irak'ta gerekse de Afganistan'da demokratikleşme stratejisinin yanlış olduğunu ve sonuç getirmediğini kabul etmeye başladı: "Amerikalılar saygı duymadıkları bir toplumla güvene dayalı ilişkiler kuramadıkları için başarısız oldular." Uzmana göre bu bağlamda, ABD ve Sovyet birliklerinin Afganistan'dan çekilme sürecini karşılaştırmak önemlidir: "Sovyet ve Afgan askerleri arasındaki karşılıklı güven veya Sovyet birlikleri ve mücahitler arasındaki karşılıklı anlayış ölçüsü Afganistan'ın ABD işgali durumunda mümkün değildir. ABD'nin mantığı açısından, eski bir düşmanı iş birliğine sokmaya yönelik Sovyet yaklaşımı, çatışma sonrası bir çözüm değildir. Bize göre bu sadece kendinizi bulduğunuz ortamın siyasi kültürüne sağduyu ve ilgi gösterme yeteneğidir."

Yazıda Libya'da, Suriye topraklarının bir bölümünde, Somali'de ve Afrika'nın bazı bölgelerindeki gelişmelerin terör olaylarına sebep olabileceği uyarısı da yapılmıştır. Analiste gö-

re, Ortadoğu'da dinî çelişkiler devam ettiği sürece terörün siyasi gündemi terk etmeyeceği muhtemeldir.

• Taliban Soykırımıyla Suçlanıyor

"Gazeta.Ru" haber sitesinde yayımlanan "[Taliban Soykırımıyla Suçlanıyor](#)" başlıklı uzman görüşlerine dayanan yazıda Afganistan'ın etnik olarak tehdit altında olup olmadığı tartışılmıştır. Yazıya göre Taliban, Afganistan'ın tüm halklarının temsilcilerini içeren kapsayıcı bir hükûmet yaratma taahhüdünde bulunsa da bu konu şimdiye kadar gerçekleştirilmedi. Ayrıca, Taliban karşıtları bölgelerde etnik temizlik yapıldığı iddiasında bulunuyorlar. Yazıda görüşlerine başvuru alan bölge uzmanları Afganistan topraklarında soykırımın mümkün olup olmadığını ve ilk etapta Taliban'dan hangi halkların zarar görebileceği konusunda görüşlerini paylaştılar. Modern Afganistan Araştırmaları Merkezinin önde gelen uzmanı Andrey Serenko'ya göre, Taliban daha önce ülkenin tüm halklarının barış içinde yaşayacağını söylese de şimdi Afganistan'da etnik bir temizlik yapmaktadır: "Taliban'ın sözlerine ve hatta teröristlerin vaatlerine inanmak için çok saf bir insan olmak gerekiyor. Taliban, Pencşir'deki insanları aktif olarak takip ediyor ve cinayetler son birkaç haftadır sadece bu eyalette değil, aynı zamanda Kabil'de de gerçekleşiyor."

Tartışmanın diğer katılımcısı olan Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü Uzmanı Grigori Lukyanov'a göre, cephede Peştun siyasi liderler ve büyük dernekler olmadığı dikkate alındığında bu çatışma etnik bir biçim alıyor. Direnişin lideri Mesud klanı, geleneksel olarak ülkedeki bu azınlığın çıkarlarını temsil ediyor. Ancak Tacikler, Taliban'la düşman olan tek halk değildir." Analist, 15 Ağustos'tan sonra Taliban Kabil'i işgal ettiğinde, ülkeyi terk etmeye başlayan etnik azınlıklara da değindi: "ABD birlikleriyle ülkeyi terk edenler ve İran ve Orta Asya sınırında mülteci kalabalığını oluşturanlar etnik azınlıkların temsilcileridir. Ve bu durum, toplumların tutarlılığına ve çıkarlarını hem siyasi hem de askerî yollarla ulusal düzeyde savunma yeteneklerine ciddi bir darbedir". Lukyanov, Taliban hareketinin hiçbir zaman çok etnikli olmadığını, Peştun etnik grubunun temel oluşturmaya devam ettiği görüşünü savundu: "Taliban liderleri, yalnızca Peştun etnik grubunun temsilcilerine güvenebileceklerine ve Peştuca konuşabileceklerine inanıyorlar. Dolayısıyla azınlıklara karşı doğal bir ayrımcılık söz konusudur.

• Irak'ta Bazı Şiiler Kazandı, Diğerleri Kaybetti

Irak'ta 10 Ekim'de yapılan parlamento seçimleri Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. "Nezavismaya" gazetesinin 13 Ekim sayısında yayımlanan "[Irak'ta Bazı Şiiler Kazandı, Diğerleri Kaybetti](#)" başlıklı yazıda söz konusu haber, "Seçmenler İran yanlısı partileri reddetti" ifadeleriyle değerlendirildi. Yazıya göre, Irak'ta Saddam Hüseyin'in devrilmesinden bu yana beşinci kez yapılacak erken parlamento seçimlerinin kesin sonuçları 30 Ekim'de açıklanacaktır. Değerlendirme yazısında, oylamanın ön sonuçları şu şekilde ifade edilmiştir: "Nüfuz-

lu Sadr Hareketi lideri Mukteda es-Sadr çok inandırıcı bir zafer kazanırken son yıllarda Irak siyasetine egemen olan ve Haşdi Şabi olarak bilinen askerî bir ağıla yakından bağlantılı olan İran yanlısı Şii partiler ve koalisyonlar yenilgiye uğradı. Dördüncü sırada, ülkenin kuzeyinde Kürtlerin yoğun olarak ikamet ettiği bölgelerde nüfuz sahibi olan Kürdistan Demokrat Partisi yer aldı.”

Makalenin yazarı Ravil Mustafin’e göre, prensipte Tahran ile her zaman güçlü bağları olan, ülkede Iraklıları “Amerikan işgalcilerine” karşı silahlı mücadeleye yükselten ilk kişilerden biri, milyonlarca vatandaşın -sadece Şiiilerin değil, Sünnilerin ve hatta Kürtlerin de- sempatisini ve desteğini kazanan Sadr’ın zaferi sürpriz olmadı. Şaşırtıcı olan başka bir husus İran yanlısı diğer Şii partilerin ve blokların ön seçim sonuçlarına sert tepki vermesidir. Öyle ki Sadr dışındaki Şii siyasi liderler, sonuçlarla oynandığını iddia ediyor ve aldıkları oyların çalındığını zorla kanıtlamak için yandaşlarını ve militanlarını ağır silahlarla neredeyse bu dakika sokaklara çıkarmaya hazırlar.” Seçim sonrası Irak’ta ortaya çıkan durum, toplumdaki ruh hâlinin değişmesi, İran’ın emirlerine göre yaşama konusundaki isteksizliği ve ulusal çıkarlar doğrultusunda hareket etme arzusuyla açıklanmıştır. Ancak Iraklıların çoğu Lübnan’dakine benzer bürokratik makineyi kırabileceklerine olan inancını kaybettikleri için sandık başına gitmek yerine seçimleri esasen görmezden geldi.

• İbrahimiden İrana

Önceki ABD yönetiminin başlattığı İsrail ile Arap ülkeleri ilişkilerinde yeni bir aşama açan “İbrahim Anlaşmaları”nın yıl dönümünün ABD, İsrail ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) dışişleri bakanlarının katılımıyla Washington’da kutlanması Rusya basınına yansıtılarak değerlendirildi. “Komersant” gazetesinin 13 Ekim sayısında yayımlanan “İbrahim’den İrana” başlıklı yazıda söz konusu haber “İsrail’in Arap ülkeleriyle ilişkilerinin normalleşmesi Washington’da kutlandı” ifadeleriyle değerlendirildi. Makalenin yazarı Ortadoğu uzmanı Marianna Belenkaya’ya göre söz konusu anlaşmalar, İrana yönelik belgeler olarak görülüyor: “Arap ülkeleri ve Washington, bir yıl boyunca Tahran’la diyalog sürecine girse de ancak İran “nükleer programı” konusundaki müzakerelerin durması, İran karşıtı cepheyi bir kez daha geçerli kılabilir.” Yazıda, geçen bir yıl içinde söz konusu anlaşmalara Fas ve Sudan’ın katılmasının yanı sıra sadece Umman’ın İsrail ile açık diyalogun yeniden başlatabileceğini duyurduğu belirlenmiştir. Ayrıca yazıda, ABD Dışişleri Bakanı Antony Blinken’in önceki ABD yönetiminin başlattığı İsrail ile Arap ülkeleri arasındaki normalleşme sürecini ilerletmeye çalıştıkları ve normalleşme sürecinin İsrail-Filistin görüşmelerine de olumlu etki etmesini beklediği ifadeleri de yer almıştır. Uzmanlar, ABD ile İsrail arasındaki ilişkilerin iki ülke yönetimindeki değişimden zarar görmediği görüşünü savunmaktadır. Uzmana göre, “İbrahim Anlaşmaları” imzalandığında İsrail, Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn, Washington tarafından desteklenen ittifakın büyük ölçüde İran karşıtı olduğu gerçeğini saklamadılar: “Biden, selefi Donald Trump’ın aksine Basra Körfezi bölgesinde çatışma yolunu izlememekte ve hatta Suudi

Arabistan ve İnan arasında devam eden diyalogu memnuniyetle karşiladı. Basra Körfezi'nde ortaya çıkan ısınmanın arka planına karşı, İnan nükleer programı konusu öne çıkıyor. Sadece haziran ayında Tahran'da yapılan son görüşmelerin ardından, yeni bir dizi istişarenin başlaması için henüz bir tarih belirlenmedi." Analist, İsrail'in İnan tutumuyla ilgili beklentiler ve muhtemel senaryoları řu şekilde özetlemiştir: "İsrail, İnanla görüşmelerin başarısız olması durumunda Biden yönetimini bir «B planı» oluşturmaya ikna etmeye çalışıyor. Öyle ki Kapsamlı Ortak Eylem Planı'nı çok yumuşak bulan İsrail, KOEP'i Tahran'ın füze programının ve bölgesel rolünün sınırlandırılmasıyla ilişkilendirmeyi önerdi. Donald Trump bu konuda hemfikir olduğunu belirtirken Biden yönetimi de böyle bir seçenekten vazgeçmezdi. Ancak Moskova'nın desteğiyle Tahran, Kapsamlı Ortak Eylem Planı'nın parametrelerini değiştirmeyeceğini açıkça belirtti." Yazıya göre, müzakereler durduğu sürece Washington sabrını kaybediyor. Uzman, önümüzdeki günlerde ABD'nin İnan Özel Temsilcisi Robert Mally olası senaryoları görüşmek üzere Suudi Arabistan, Katar ve BAE'ye seyahat edeceğini ifadelerine ekledi.